

Toruń, dnia 26 lipca 2024 r.

Dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz, prof. UMK
Katedra Prawa Handlowego, Morskiego i Postępowania Cywilnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu

Recenzja
rozprawy doktorskiej Pana mgra Adama Jaworskiego
pt. „Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym”

I. Recenzowana rozprawa doktorska jest pierwszym w polskiej literaturze prawniczej monograficznym opracowaniem problematyki udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym, tj. w procesie cywilnym, w postępowaniu nieprocesowym, w postępowaniu zabezpieczającym, w postępowaniu egzekucyjnym, w postępowaniu upadłościowym i w postępowaniu restrukturyzacyjnym, a także w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. Pomimo, że zagadnienie analizowane w pracy nie ma zbyt dużego znaczenia praktycznego, warto jednak było podjąć próbę jego szerszego przedstawienia pod kątem zgodności krajowej regulacji prawnej ze standardami międzynarodowymi oraz konstytucyjnymi oraz przydatności udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym, w tym zakresu dopuszczalnych uprawnień prokuratora w tym postępowaniu. Rozważania te posłużyły następnie Panu Doktorantowi do sformułowania w pracy szeregu postulatów *de lege ferenda*, które z kolei mogą być przydatne ustawodawcy w pracach nad nowelizacją przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Jak to Pan Magister trafnie ujął we Wprowadzeniu, w związku z licznymi dyskusjami na temat potrzeby i zakresu udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym, powstała potrzeba „pogłębionej refleksji nad

funkcją, zasadnością i zakresem dalszego udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym”.

Autor w pracy w sposób całościowy i wyczerpujący przedstawia tytułową problematykę, rozpoczynając od zagadnień wprowadzających, w tym obejmujących uwagi historycznoprawne i prawnoporównawcze, aby następnie przejść do analizy szczegółowych kwestii procesowych związanych m.in. z rolą prokuratora w postępowaniu cywilnym, przysługującymi mu uprawnieniami w poszczególnych rodzajach postępowań cywilnych, w tym w postępowaniu przed Sądem Najwyższym oraz kosztami postępowania z udziałem prokuratora. Takie podejście do tytułowego zagadnienia należy uznać za właściwe.

II. Praca poza wprowadzeniem składa się z czterech rozdziałów, wniosków końcowych i bibliografii oraz wykazu ważniejszych skrótów, a także zamieszczonego na końcu pracy wykazu aktów prawnych.

Łącznie praca liczy 514 stron, w tym na część merytoryczną przypadają 463 strony.

Wprowadzenie zostało napisane w sposób interesujący i prawidłowy. We Wprowadzeniu Pan Doktorant wskazuje m.in. cel pracy, stosowane metody badawcze oraz uzasadnia wybór tematu rozprawy doktorskiej, a także krótko przedstawia poszczególne rozdziały. We Wprowadzeniu Pan Magister stawia też wstępną hipotezę badawczą, do której konsekwentnie nawiązuje w pracy. Wprowadzenie stanowi zatem dobry punkt wyjścia do dalszych rozważań zawartych w pracy.

Z kolei we Wnioskach końcowych Pan Magister podsumowuje swoje najistotniejsze ustalenia poczynione w pracy, nawiązuje do przedstawionych w pracy problemów badawczych i podejmuje próbę ich rozwiązania, wyrażając przy tym swoje stanowisko, które szeroko argumentuje. Wywody Autora zawarte w tej części rozprawy doktorskiej są przemyślane, wieloaspektowe, nawiązują nie tylko do ewolucji historycznej regulacji prawnej udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym, ale także do regulacji udziału prokuratora w innych analizowanych w pracy porządkach prawnych państw obcych, a także do wielu kluczowych z punktu widzenia istoty postępowania cywilnego instytucji,

jak prawa do sądu czy wybranych naczelnych zasad postępowania cywilnego. Pan Doktorant jest przy tym konsekwentny, pracę swoją kończy tezą, która nawiązuje i potwierdza zasadność postawionej we Wprowadzeniu hipotezy badawczej, tj. dochodzi On do wniosku, że „udział prokuratora w postępowaniu cywilnym – chociaż z natury rzeczy dotyczy stosunkowo nielicznej grupy spraw – jest instytucją potrzebną, która wpisuje się w jeden z aspektów funkcji ochronnej postępowania cywilnego, jakim jest ochrona interesu publicznego”. Pomijając stanowisko recenzenta, co do trafności postawionej przez Pana Doktoranta hipotezy badawczej oraz tezy badawczej, cały wywód zmierzający do ich uzasadnienia jest prawidłowy, szeroko uzasadniony i możliwy do obrony.

Rozdziały pracy pod względem merytorycznym zostały napisane prawidłowo, zaś ich szczegółową ocenę, recenzent zamieścił w punkcie IV recenzji.

Odnosząc się do konstrukcji pracy, należy uznać ją za prawidłową i przejrzystą. Podsumowanie każdego rozdziału przez Autora pracy stanowi niezwykle wartościową jej część. W podsumowaniach Pan Doktorant formułuje pewne wnioski, stawia tezy, które są konsekwencją przeprowadzonych przez niego w ramach danego rozdziału badań oraz niekiedy formułuje postulaty *de lege ferenda*. Można by tylko w tym zakresie zgłosić jedną uwagę formalną, aby Autor konsekwentnie nazywał te podsumowania, raz nazywa je bowiem wnioskami, raz wnioskami końcowymi. Poza tym praca kończy się też wnioskami końcowymi. Warto byłoby zatem rozważyć ujednoczenie tej terminologii w ramach podsumowań poszczególnych rozdziałów i odróżnić ją od zakończenia pracy, które w wypadku, gdyby w poszczególnych rozdziałach Autor posługiwał się słowem „wnioski”, mogłoby nazywać się „wnioskami końcowymi”.

Kolejność rozdziałów i ich struktura nie budzi zastrzeżeń.

III. Odnosząc się do zastosowanych w pracy metod badawczych, to biorąc pod uwagę treść pracy, w tym zawarte w niej wywody, należy wskazać, że Autor posługuje się w pracy w istocie czterema następującymi metodami badawczymi: metodą dogmatycznoprawną, metodą historycznoprawną, metodą komparatystyczną oraz metodą analizy systemowej.

Pan Doktorant w głównej mierze posługuje się metodą dogmatycznoprawną służącą ustaleniu treści norm prawnych, które regulują tytułowe zagadnienie. Autor przedstawia w pracy wykładnię przepisów prawa istotnych z punktu widzenia tytułowego zagadnienia oraz formułowane na ich tle poglądy, a także dokonuje samodzielnej ich wykładni. Przy wykładni przepisów stosuje przede wszystkim reguły wykładni, które mają charakter językowy oraz funkcjonalny.

Pan mgr Adam Jaworski w swojej rozprawie wielokrotnie posługuje się też metodą analizy systemowej, uznając analizę systemu za niezbędną dla badanych w pracy zagadnień. Wskazując istniejące powiązania między poszczególnymi instytucjami prawa postępowania cywilnego, potwierdza tym samym postawioną we Wprowadzeniu hipotezę badawczą. Rozważania czynione w oparciu o tę metodę, stanowią dobry punkt wyjścia do szczegółowej analizy tytułowego zagadnienia.

Przechodząc do oceny sposobu posługiwania się przez Autora metodą historycznoprawną, to również w tym zakresie należy ocenić pracę bardzo wysoko. Pan Magister w umiejętny sposób i w zakresie niezbędnym oraz celowym z punktu widzenia badanych w pracy zagadnień, poprzedza ich analizę dogmatycznoprawną niezwykle wnikliwymi uwagami historycznymi, które zawarł przede wszystkim w rozdziale pierwszym pracy w punkcie pierwszym, z tym że w wielu miejscach pracy Pan Doktorant na potrzeby prowadzonego wywodu, nawiązuje też do poprzednich regulacji prawnych.

Metoda prawnoporównacza została również zastosowana przez Pana Magistra w sposób prawidłowy. Pan Doktorant zawarł w pracy interesujące, wnikliwe i przemyślane uwagi prawnoporównawcze. Oprócz ogólnych uwag zawartych w punkcie 5.1., w kolejnych punktach przedstawił uwagi szczegółowe dotyczące regulacji prawnej udziału prokuratora w prawie francuskim, włoskim, rosyjskim, ukraińskim, litewskim i węgierskim. Trafne są tezy sformułowane przez Autora we Wnioskach (pkt 5.8.).

Autor w ramach prowadzonych badań wykorzystał prawidłowo dostępną krajową literaturę przedmiotu oraz orzecznictwo sądowe, a także kilkanaście pozycji z literatury zagranicznej.

Praca napisana jest bardzo dobrym językiem prawniczym z dużą dbałością nie tylko o język, ale także styl wypowiedzi. Rozważania Autora są jasne, konsekwentne i logicznie uporządkowane. W pracy nie ma zbędnych powtórzeń. Autor w sposób prawidłowy prezentuje poglądy przedstawicieli nauki oraz orzecznictwo sądowe, unika zbędnego cytowania treści orzeczeń sądowych oraz nazbyt obszernego przytaczania poglądów innych autorów. Umiejętnie wybiera zasadnicze argumenty, które legły u podstaw przytaczanych przez Niego poglądów. Każdorazowo po zaprezentowaniu stanowisk przedstawicieli nauki oraz judykatury prezentuje własne stanowisko oraz je uzasadnia.

IV. W Rozdziale pierwszym pracy Pan mgr Adam Jaworski przedstawia zagadnienia, które nazywa wprowadzającymi, a które obejmują uwagi historycznoprawne, prawnoporównawcze, a także dotyczące udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym w świetle Konstytucji oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym w odniesieniu do funkcji i celów postępowania cywilnego, a także wybranych naczelných zasad postępowania cywilnego. Podtrzymując w tym miejscu, wyrażoną wyżej wysoką ocenę uwag historycznoprawnych oraz prawnoporównawczych zawartych w pracy, należy odnieść się do pozostałych rozważań Autora zawartych w tym rozdziale. Otóż w pierwszej kolejności należy zauważyć, że w pkt 2 Rozdziału pierwszego, Autor sygnalizuje problemy, jakie wyłaniają się w związku z udziałem prokuratora w postępowaniu cywilnym na tle Konstytucji, w tym m.in. zasady demokratycznego państwa prawa, prawa do sądu, zasady równości, zasady ochrony godności człowieka, a także na tle wybranych aktów prawa międzynarodowego. Rozważania te stanowią wprowadzenie do dalszej szczegółowej analizy tytułowego zagadnienia. Pan Magister sugeruje w nich kierunek swoich dalszych badań oraz potwierdza postawioną we Wprowadzeniu hipotezę badawczą, którą wprost wzmacnia argumentacją zawartą w tym rozdziale. Do rozważenia jednak jest, czy nie należałoby dla jasności wywodu wyodrębnić w pkt 2 Rozdziału pierwszego podpunktu poświęconego uwagom wprowadzającym, zmienić kolejność omawiania, tj. najpierw przedstawić regulacje prawa międzynarodowego, a następnie Konstytucję RP. Warto byłoby też dla jasności wywodu połączyć uwagi dotyczące oceny udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym w kontekście prawa do sądu. Najślabszą częścią Rozdziału pierwszego jest punkt 3. pt. „Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym a funkcje i cele postępowania cywilnego”. Autor bardzo ogólnie i pobieżnie ujął zagadnienie funkcji i

celów postępowania cywilnego, w zasadzie nie odróżnił celu od funkcji postępowania cywilnego, zaś funkcje tego postępowania sprowadził w istocie do funkcji ochronnej, którą utożsamiał zdaje się z celem postępowania cywilnego. Uwagi Pana Doktoranta zawarte w tym punkcie nie są satysfakcjonujące i niewiele wnoszą do pracy. Przechodząc do oceny punktu 4 Rozdziału pierwszego, to na wstępie należy zauważyć, że punkt ten powinien mieć tytuł „Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym a wybrane naczelnne zasady postępowania cywilnego”. W punkcie tym Autor pracy omawia bowiem tytułowe zagadnienie, zresztą trafnie, w kontekście wybranych naczelnnych zasad postępowania cywilnego, tj. zasady dyspozycyjności, zasady równości (równouprawnienia) stron, zasady kontradyktoryjności oraz zasady prawdy. Wywody Pana mgra Adama Jaworskiego zawarte w tym punkcie są prawidłowe i wartościowe z punktu widzenia oceny pracy.

Z kolei Rozdział drugi pracy zatytułowany „Prokurator jako podmiot postępowania cywilnego” poświęcony jest następującym zagadnieniom: prokuratorowi jako stronie postępowania, zdolności sądowej, procesowej i postulacyjnej prokuratora, legitymacji procesowej prokuratora, czynnościom procesowym prokuratora oraz podstawom prawnym i przesłankom podejmowania czynności procesowych przez prokuratora. Szczegółowe rozważania na temat zdolności sądowej, procesowej i postulacyjnej oraz legitymacji procesowej Autor pracy trafnie poprzedza syntetycznymi uwagami natury ogólnej dotyczącymi tych instytucji procesowych. Uwagi te stanowią dobry punkt wyjścia do szczegółowych rozważań dotyczących prokuratora i posiadanych przez niego w postępowaniu cywilnym zdolności. Za trafny należy uznać przyjęty przez Pana Doktoranta pogląd, zgodnie z którym prokuratorowi przysługuje szczególna zdolność sądowa oraz szczególna zdolność procesowa, każdy prokurator posiada też zdolność postulacyjną. W zakresie zaś legitymacji procesowej, Pan mgr Adam Jaworski nawiązał do wypracowanej w literaturze przedmiotu koncepcji legitymacji publicznej, której najważniejsze cechy scharakteryzował w pracy. Ciekawe i wnikliwe są rozważania Pana Doktoranta na temat czynności procesowych prokuratora, w tym ich cech. Za trafne należy też uznać dopuszczenie przez Pana Doktoranta stosowania instytucji nadużycia prawa procesowego do czynności prokuratora, zwłaszcza w tych wypadkach, w których prokurator podejmuje czynności, mimo oczywistego braku spełnienia przesłanek z art. 7 k.p.c. Na akceptację zasługuje też pogląd, zgodnie z którym prokurator nie może ustanowić pełnomocnika procesowego, argumenty przytoczone przez Pana Magistra na

uzasadnienie tego stanowiska na str. 146 są przekonujące. Wyczerpujące są też uwagi Autora pracy poświęcone przesłankom udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym, w tym pogląd Autora co do tego, że zastępstwo stron przez profesjonalnych pełnomocników procesowych, nie wyłącza udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym. Wątpliwości zaś można zgłosić co do sformułowanych we wnioskach końcowych na str. 164 pracy postulatów *de lege ferenda*, które są na dużym poziomie ogólności, bez wskazania konkretnych proponowanych przez Pana Doktoranta rozwiązań. Zgodzić się jednak wypada, że katalog przesłanek, przy koncepcji opowiadającej się za zachowaniem regulacji prawnej udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym, powinien ulec istotnym modyfikacjom. Zasadniczo trafne są też uwagi Pana mgra Adama Jaworskiego dotyczące udziału prokuratora a udziału organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym.

Natomiast Rozdział trzeci pracy zatytułowany „Formy działania prokuratora w postępowaniu cywilnym” obejmuje powództwa prokuratora, udział prokuratora w postępowaniu wszczętym przez stronę, udział prokuratora w postępowaniu nieprocesowym, udział prokuratora w postępowaniach zabezpieczającym, egzekucyjnym, upadłościowym i restrukturyzacyjnym (w punkcie 4 jest błąd w tytule, zabrakło „w postępowaniach”), a także koszty postępowania z udziałem prokuratora. W punkcie pierwszym Autor pracy w sposób wyczerpujący przedstawia problematykę związaną z powództwami prokuratora. Analizę tego zagadnienia Pan Magister rozpoczyna od omówienia powództw samodzielnych, wskazując na różne ich rodzaje, w tym oddzielnie omawiając powództwa prokuratora w sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego, aby następnie przejść do powództw wytaczanych na rzecz oznaczonej osoby. Od strony formalnej należy zgłosić zastrzeżenie dotyczące fragmentu rozważań Autora zawartych na str. 169 pracy, które powinny być wyodrębnione w ramach oddzielnego podpunktu, tj. jako np. uwagi wprowadzające. W punkcie pierwszym Rozdziału trzeciego Pan Magister zawarł wiele trafnych tez w tym m.in. opowiedział się za poglądem, zgodnie z którym prokurator wytaczając powództwo przeciwko wszystkim stronom stosunku prawnego, jest stroną zarówno w znaczeniu formalnym, jak i materialnym. Ciekawe są też rozważania Pana Doktoranta zawarte na str. 173 i nast. w przedmiocie ujmowania interesu prawnego przy powództwie prokuratora opartym na podstawie art. 189 k.p.c., kończą się one konkluzją, że w wypadku powództw prokuratora opartego na art. 189

k.p.c., odpada przesłanka interesu prawnego (str. 175), z tym że na str. 176 Autor ten wskazuje z kolei, że prokurator wytaczając powództwo oparte na art. 189 k.p.c. powinien jednak wykazać interes prawny. Wydaje się, że dla jasności wyводу, Autor powinien rozważania swoje w tym zakresie doprecyzować. Pogląd zawarty w pracy może bowiem wydawać się dyskusyjny i niejednoznaczny zwłaszcza, gdy jeszcze odwołamy się do zdania ostatniego na str. 176. Interes prawny jest bowiem ustawową przesłanką decydującą o zasadności powództwa z art. 189 k.p.c., a zatem nawet wtedy, gdy powództwo oparte na art. 189 k.p.c. wytacza prokurator powinien on wykazać interes prawny w jego wytoczeniu, z tym że kwestią inną jest to, w jaki sposób interes ten w wypadku powództwa prokuratora należałoby ujmować. Interes ten należałoby raczej badać w kontekście wystąpienia przesłanek uzasadniających udział prokuratora w postępowaniu cywilnym. Analizując problematykę powództw prokuratora o ustalenie nieważności uchwały organu osoby prawnej albo innej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, Pan Doktorant dochodzi do trafnego wniosku, że w wypadku tego rodzaju powództw po stronie pozwanej występuje osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, a nie jej członkowie. W zakresie zaś powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, prokurator może wytoczyć powództwo tylko na rzecz osoby, która powinna być ujawniona w księdze wieczystej, a więc wyłącznie w formie powództw niesamodzielnego, o którym mowa w art. 55-56 k.p.c. Ciekawe i przekonujące są rozważania Pana Doktoranta na temat powództw prokuratora w sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego, a w szczególności dotyczące powództw o zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa, zaś sformułowane wnioski trafne. Omawiając powództwo niesamodzielną, tj. wytaczane na rzecz oznaczonej osoby, Pan Doktorant analizuje wiele kwestii szczegółowych oraz dyskusyjnych, podejmuje próbę zajęcia własnego stanowiska i każdorazowo je uzasadnia. Słusznie przy tym Autor przyjmuje, że między prokuratorem, a osobą, na rzecz której wytoczył on powództwo nie zachodzi współuczestnictwo jednolite, a jedynie zbliżona więź, która nie jest oparta na prawie materialnym. Ponadto trafnie też Pan Doktorant twierdzi, że osoba, na rzecz której prokurator wytoczył powództwo może zawrzeć ugodę sądową bez zgody prokuratora, a jego stanowisko może jedynie stanowić przesłankę rozważenia przez sąd dopuszczalności takiej czynności. Krytyka powództwa niesamodzielnego prokuratora zawarta w pracy wydaje się trafna, powództwo to jest zbędne, zaś regulacje prawne go dotyczące już dawno powinny być

uchylone. Szczegółowe i wieloaspektowe są uwagi Pana mgra Adama Jaworskiego dotyczące udziału prokuratora w postępowaniu wszczętym przez inny podmiot. Autor w tej części pracy omawia wiele kwestii spornych, w tym dotyczących sposobu obliczania terminów dla prokuratora, które mają duże znaczenie praktyczne. Jest to najczęstsza forma udziału prokuratora w postępowaniu, z tych względów wydaje się zasadna teza Pana Doktoranta o celowości pozostawienia tej regulacji prawnej i nie ograniczania jej do zamkniętego katalogu postępowań, lecz wprowadzenia przesłanki udziału w postaci „ochrony interesu publicznego”. W punkcie trzecim Rozdziału trzeciego Pan Magister przedstawia zagadnienie udziału prokuratora w postępowaniu nieprocesowym, stawiając kilka zasadniczych tez, w tym tę, zgodnie z którą prokurator nigdy nie nabywa statusu zainteresowanego w postępowaniu nieprocesowym, gdyż nie dotyczy ono jego praw lub obowiązków. Pan Doktorant trafnie też podkreśla w pracy, że nie jest do końca trafne określenie funkcji działania prokuratora jako „ochrony praw cudzych”, istotą udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym jest bowiem ochrona porządku prawnego. Autor przy tym konsekwentnie nawiązuje do wcześniej zajętego stanowisko w przedmiocie przysługiwania prokuratorowi legitymacji publicznej, odchodząc tym samym od podziału na legitymacje procesową materialną i procesową. Szczegółowe i szeroko uzasadnione są wywody Pana Magistra dotyczące legitymacji prokuratora do złożenia wniosku w postępowaniu nieprocesowym, w których dochodzi on do trafnej konkluzji, zgodnie z którą prokurator w postępowaniu nieprocesowym nie jest legitymowany do złożenia każdego wniosku (str. 259 i n.). Prawidłowe są też uwagi Pana Magistra dotyczące udziału prokuratora w postępowaniu nieprocesowym. We wnioskach Autor postuluje o rozszerzenie grupy spraw, w których prokurator jest uczestnikiem z mocy prawa o jeszcze inne sprawy, jak np. sprawy prowadzone na podstawie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz o sprawy o odebranie dziecka na podstawie konwencji haskiej. Pomijając ocenę zasadności tego postulatu, należy wskazać, że warto byłoby – uwzględniając tezę badawczą Autora oraz sformułowane w pracy wnioski – uzupełnić ten katalog spraw o sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. W Rozdziale trzecim punkcie czwartym na str. 307 jest wyodrębniony fragment tekstu, który powinien być ujęty w ramach odrębnego punktu zatytułowanego np. uwagi wprowadzające. W zakresie udziału prokuratora w postępowaniach zabezpieczającym, egzekucyjnym, upadłościowym i restrukturyzacyjnym Pan mgr Adam Jaworski wypowiedział się w sposób prawidłowy, biorąc pod uwagę znikome znaczenie udziału prokuratora w tych

postępowaniach. Na pozytywną oceną zasługują także rozważania Pana Doktoranta dotyczące kosztów postępowania z udziałem prokuratora.

Ostatni, Rozdział czwarty pracy poświęcony jest uczestnictwu prokuratora w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, w którym to postępowaniu prokurator może wnosić nadzwyczajne środki zaskarżenia. Pan Magister na wstępie odróżnia uprawnienia, które przysługują w postępowaniu cywilnym prokuratorowi od uprawnień przysługujących Prokuratorowi Generalnemu, uznając taki podział za zasadny. Autor ten m.in. wypowiada się w kwestii dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej przez prokuratora, który brał udział w postępowaniu na podstawie art. 60 k.p.c., natomiast za niedopuszczalne uznaje wniesienie skargi kasacyjnej przez prokuratora, który nie brał udziału w postępowaniu. Podobny pogląd Pan Doktorant wyraża na tle skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Poglądy te Autor pracy uzasadnia, odwołując się m.in. do roli, jaką prokurator biorący udział w postępowaniu pełni. Pomimo szerokiego uzasadnienia tych poglądów, trudno się jednak z nimi zgodzić. Prokurator biorący udział w postępowaniu cywilnym na podstawie art. 60 k.p.c. nie ma statusu strony postępowania ani uczestnika postępowania. Ponadto zgodnie z treścią art. 60 § 2 k.p.c. prokurator, który przystąpił do sprawy ma prawo wnosić środki odwoławcze, a nie środki zaskarżenia, co zdecydowanie zakreśla katalog uprawnień prokuratora w postępowaniu cywilnym. W punkcie 3 Rozdziału czwartego ponownie Pan Magister na wstępie zamieścił fragment tekstu, który nie został przyporządkowany do żadnego podpunktu, warto byłoby taki podpunkt wyodrębnić i zatytułować uwagi wprowadzające. Rozważania zawarte przez Autora w tym rozdziale są szczegółowe i stanowią spójną całość. Autor w rozdziale tym w sposób przejrzysty omawia najistotniejsze kwestie związane z udziałem prokuratora w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, odnosząc się przy tym do zagadnień dyskusyjnych. Pan Doktorant analizuje w ramach Rozdziału czwartego nie tylko wypadki, w których prokurator lub Prokurator Generalny wnosi środek zaskarżenia, ale także sytuacje, w których bierze on udział w postępowaniu skargowym zainicjowanym przez strony. Wartościowe są również uwagi zawarte w punkcie 3.3. zatytułowanym „Wniosek Prokuratora Generalnego o unieważnienie prawomocnego orzeczenia”, w którym Autor ten stoi na stanowisku, że wniosek ten ma w istocie wszystkie cechy środka zaskarżenia. Wiele ciekawych tez Pan Doktorant sformułował w podsumowaniu tego rozdziału (podpunkt 3.4.5.), w którym w umiejętny

sposób odniósł się do wcześniejszych rozważań na temat środków zaskarżenia, podjął próbę ich oceny oraz zaproponował kierunki zmian. Ostatnim punktem rozdziału czwartego jest ten poświęcony tematyce udziału prokuratora w postępowaniu w przedmiocie rozpoznania zagadnienia prawnego. Punkt ten stanowi dobre dopełnienie rozważań Autora na temat udziału prokuratora w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

V. Strona merytoryczna i formalna pracy nie budzi większych zastrzeżeń. Wskazane w recenzji uwagi w dużej mierze mają charakter polemiczny i nie podważają wartości merytorycznej dysertacji. Zdecydowana większość poglądów zaprezentowanych przez Pana Doktoranta jest teoretycznie, dogmatycznie i logicznie uzasadniona. W pracy Pan Magister wykazał się dużą wiedzą naukową z zakresu prawa postępowania cywilnego oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Reasumując, **stwierdzam, że recenzowana praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez ustawodawcę** w art. 187 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity: DZ. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.), stanowiąc oryginalne rozwiązanie naukowe problemu badawczego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Pana Adama Jaworskiego z zakresu prawa, w tym w szczególności prawa postępowania cywilnego i może być przedmiotem dalszych czynności w przewodzie doktorskim.